

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs I. Vtrum Angelus poßit moueri localiter. art. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

dato opposito, sequeretur, quòd, me existente intra sphaeram, in qua est Angelus, qui me custodit, demon non posset accedere ad me tentandum, nisi prius depelleret angelum, qui me custodit, aut nisi prius ipse recedat: quod non videtur verum: simul namque & Angelus malus tentando, & bonus adiuvando, incitare & inclinare me possunt ad diversa.

*Diui Thomae
sententia.*

D. Tomas in hoc art. docet, plures Angelos esse non posse simul in eodem loco. Caietanus in hoc eodem artic. Ferrariensis. 3. contra gentes cap. 68. & alij D. Thomae sectatores laborant in eo exponendo, ac defendendo. Quicquid autem senserit, sanè, etiam iuxta principia D. Thomae, negandum non est, Angelos per potentiam naturalem posse esse simul in eodem loco. Neque enim vllum est absurdum immediatè in eodem spacio simul operari: at verò si simul immediatè in eodem loco operentur, proculdubio erunt ibi secundùm suas substantias: eò quòd nulla ratione esse possit immediata operatio alicuius in aliquo loco, quin is ibi sit secundùm suam substantiam: inde enim efficaciter demonstratur, Deum esse vbiq; ut quæst. 8. art. 1. late ostensum est. Porro quòd nullum absurdum sit multos Angelos operari simul immediatè in eodem loco, probatur primò. Quoniam à pluribus causis, quarum qualibet sufficiens est, vt producat effectum vnius speciei, provenire potest effectus illius speciei, at tamen erit distinctus numero ab eo, qui produceretur ab vnaquaque earum, vt 3. metaph. ostendimus. Secundò, quia cum Angeli sint agentia libera possuntque plus, & minus applicare vim suam ad operandum, absurdum non est, si vnus Angelus tam remissè eam applicet ad productionem alicuius effectus, vt adiutorium, & cooperationem immediatam alterius Angeli ad productionem eiusdem effectus admitat: tunc autem vterque Angelus erit simul in loco, vbi talis effectus producit: tum quia nihil potest agere immediatè in aliquem locum, quin in eo sit secundùm suam substantiam: tum etiam quia iuxta sententiam D. Thomae art. 1. Angelus est in loco per applicationem suae virtutis ad locum quocumque modo, neque est necesse, vt applicet eam tamquam totum agens, sed satis est si applicet eam tamquam pars totius agentis. Tertio, quia vnus Angelus producere poterit vnum effectum, alius verò alium in eodem loco, & vnusquisque tamquam tota & integra causa. Quarto, quia cum motus localis magis ag. magis incitari possit in infinitum, nullaque virtus finita intendere ita motum possit. certè poterit dari tanta velocitas motus in aliquo mobili, quantam vnus solus Angelus non possit efficere: ad illam ergo efficiendam concurrere non immeritò poterunt multi Angeli simul, & per consequens, ratione illius actionis transeuntis, esse poterunt per potentiam naturalem in eodem loco.

QVÆSTIO LIIII.

De motu Angelorum.

ARTICVLVS I.

Vtrum Angelus possit moueri localiter.

*Dicendi de
motu angelo
rum pericu-
losa sententia.*

DVRANDVS quemadmodum in 1. d. 37. p. 2. dist. q. 1. in eam inclinavit sententiam, vt assereret, Angelum secundùm suam substantiam esse vbiq; vt q. precedente art. 2. explicauimus: sic etiam in eadem parte dist. q. 2. in eam consequenter propendit sententiam, vt dicat, non moueri localiter. Eatenus

A verò impropiè moueri, quatenus per operationem, ac effectum apparet in distinctis locis. Eo modo quo Filius Dei per effectum incarnationis dicitur descendisse de caelo, & Spiritus sanctus per suum effectum dicitur venisse super Apostolos. Est hæc sententia periculosa in fide, non minus quàm illa alia de existentia Angeli vbiq; ex qua hæc pendet. Contrariumque videtur satis apertè colligi ex testimonijs Scripturæ, quibus illam aliam q. precedente art. 1. memb. 2. impugnauius, docentque apertè Damascenus, Chrysostomus, & Ambrosius, atque alij Patres in eis sententijs quas eo loco allegauimus.

B Tres sunt conclusiones D. Thom. in hoc art. Prima est. Angelus æquiuocè dicitur moueri localiter, nec est aliud motus Angeli, quàm diuersi contactus diuersorum locorum successiuè. Cùm enim Angelus, ex sententia D. Thomae non sit in loco, nisi per contactum virtutis, actionemque, per quã Angelus in loco operatur, vt q. precedente explicatum est: profectò Angelum moueri localiter, esse successiuè in alio & alio loco, non erit aliud, ex eiusdè sententia, quàm sua actione contingere diuersa loca, ac proinde motus Angeli non erit aliud, quàm diuersi contactus, quibus successiuè diuersa loca attingit.

C Hoc loco aduerte, de mente D. Thomae ad motum localem Angeli non satis esse quoscumque diuersos ac successiuos contactus, sed requiri eos, qui sint tales cõmparatione spacij, hoc est, qui in alia & alia parte spacij fiant immediatè ab Angelo cū quadam successione. Vnde quia Angelus mouens primum mobile, in eadè parte spacij existens imprimit immediatè impulsu ac motu diuersis eius mobilis partibus, quæ eò successiuè accedunt, & mediãte eo impulsu mouet simul mediãte totum orbem, non dicitur moueri localiter, sed, persistens semper in motu in eadem parte spacij, dicitur mouere inde totum orbem. Quòd si Angelus, vel successiuè moueat immediatè aliam atque aliam partem aëris in alia atque alia parte spacij, vel vnum & eundem lapidem deferendo illum successiuè per aliam atque aliam partem spacij, dicitur de mente Diui Thomae moueri localiter, quia contactu successiuo, per cõmparationem ad spacium, contingit diuersa loca.

E Secunda conclusio est. Angelus moueri potest modo explicato motu continuo. Probat, quia potest per suam operationem immediatam, contactumque virtutis esse simul in loco aliquo diuisibili, indeque extendere successiuè operationem immediatam in aliam atque aliam partem spacij, versus quam dicitur moueri, desinendo continuè ex parte opposita operari in alia ac alia parte spacij: hoc autem dato, Angelus successiuè ac continuè, & erit ex vna parte in alia, atque alia parte spacij, & ex alia delectet aliam atque aliam partem spacij: ergo mouebitur motu continuo per spacium.

F Tertia conclusio est. Angelus potest simul desinere totum aliquem locum, desinendo operari in eo toto, & applicare se simul toti alteri loco, ac proinde moueri, seu mutari, non continuè, sed mutatione locali instantanea, vel pluribus instantaneis.

Sit nihilominus hæc alia prima nostra conclusio primæ conclusioni Diui Thomae contraria. Motus Angeli non est diuersus illi contactui diuersorum locorum successiuè, sed est continua acquisitio existentie Angeli in alia atque alia parte spacij, quæ est in substantia Angeli tamquam in subiecto, pertinetque ad prædicamentum vbi: non secus, ac motus localis corporis est continua acquisitio existentie in alia atque alia parte spacij, quæ pertinet ad idem prædicamentum. Quò fit, vt motus localis

localis Angeli vniocē conueniat cum motibus localibus corporum in vna ratione motus localis in commune quae sub se essentialiter comprehendit motus locales spirituales, & corporeos, communifque & accidentaria quinti praedicabilis communitate substantiis spiritualibus & corporeis, pertinentque ad praedicamentum quantitatis: nō secus atque vbi Angelorum conuenit cum vbi corporum in vna ratione vbi in commune, quae genus supremum est praedicamēti vbi, continēque proinde essentialiter sub se existentiam in loco Angelorum & corporū, estque similiter communis, & communitate accidentaria, substantiis spiritualibus & corporeis.

Conclusio haec ex dictis art. i. praecedentis quaestionis est manifesta. Cum enim motus localis non sit aliud, quam acquisitio successiua existentia mobilis in alia, atque alia parte spacij, utique pro diuersitate opinionum circa rationem, per quam Angelus existat in loco, esse debent variae opiniones circa motum localem Angeli. Vnde quia D. Thomas arbitratu contactum virtutis, actionemque ad extra, qua Angelus locum corporeum attingit, esse illi rationem existendi in loco, consequenter affirmat motum localem Angeli non esse aliud, quam actionem ipsam ad extra, contactumque quo successiue attingit diuersa loca. At verò nos, quia a seaueramus rationem formalem Angeli existendi in loco, à qua formaliter existere in loco dicitur, esse veram formam absolutam de praedicamento vbi, quae est in Angeli tamquam in subiecto, resultatque in eo diuersa pro diuersitate partium spacij, in quibus collocat suam substantiā, consequenter asserimus motum localem Angeli esse continuam acquisitionem huius formae, atque in Angeli harere tamquam in subiecto, ac proinde esse rem spirituales.

Secundum D. Thomae, de quorum numero est Caietanus hoc loco, coguntur iuxta hanc suā sententiam asserere, Angelos propriè non moueri localiter, sed eam locutionem esse aequiuocam, seque vti nominibus, ut plures eis vtuntur: quod nescio an satis Scripturis sanctis sit consonum. Praeterea mirum est, quòd affirmant, eum motum localem corporeum, quem Angeli ad extra in corporibus efficiunt, esse motum à quo formaliter dicuntur moueri localiter, id quod quis precor sibi persuadeat? Multo etiam mirabilius est, quod asserunt, alterationem quam successiue ad extra in corporibus efficiunt esse non solum id à quo formaliter dicuntur esse in loco, sed etiam à quo dicuntur moueri localiter, ut multi eorum, qui affirmant Angelos posse immediatè mouere corpora motu alterationis ea illuminando, vel producendo in eis impulsu, quo vterius mouent ea localiter, aut aliam qualitatem, asserunt. Adde, eum Angelos moueri localiter, non sit aliud, quam eos successiue esse in alio ac alio loco, Caietanus verò & Capreolus asserunt, eos sine actione transiente, per praesentiam ordinis, per operationem non exigentem actionem continuatam, per exornationem, &c. posse esse in loco, explicare debent quidnam esset tunc transitus & mutatio Angeli de loco ad locum: neque enim dicere possunt esse motum aliquem, aut actionem ad extra.

Deinde circa motum localem Angeli obserua, omnem, qui fit à principio intrinseco, hoc est, mediante potentia motiua eius Angeli, qui mouetur, & esse operationem vitalem, & versus quamcumque partem fiat, esse eidem naturalem: non secus ac motus progressiuus animalis, & est operatio vitalis, & in quamcumque partem fiat (modò spectetur pra-

A cisè quatenus est motus animalis, fitque à principio intrinseco) est motus naturalis, vt 8. Physicorum explicauimus. Quòd si motus Angeli efficiatur ab extrinseco, nempe ab alio Angeli impellente, angelusque, qui mouetur, resistat, erit motus violentus. Quòd si neque resistat, neque cooperetur ad motum, erit motus praeter naturam, si comparatione virtutis motiuae Angeli spectetur: comparatione namque subiecti in quo recipitur, nempe substantia Angeli, quatenus in ea est potentia passiuua naturalis ad omnem eiusmodi motum in se suscipiendum, omnis motus localis Angeli est naturalis: quē admodum etiam omnis motus corporeus, etiam is, qui violentus est comparatione formae, virtutisque motiuae eius rei, quae mouetur, naturalis est comparatione materiae, vt 2. Physicorum, cap. 1. declarauimus. Praeterea ex motu successiuo Angelorum, qui res spiritualis est, sua etiam duratio successiua spiritualis existit, quam tempus continuum Angelorum possumus appellare. Neque mirum est, quòd Aristoteles de huiusmodi motu & tempore (quae ad Metaphysicum spectant) non fuerit locutus: erant namque res abditae, neque illi satis cognitae.

Porrò virtus Angeli, qua se mouet, potētia quaedam est ipsi naturalis, & debita: non secus ac virtus motiua, qua se mouent animalia, ipsi est naturalis ac proinde debita. Cum enim, vt ostensum est, Angeli non sint vbiq; intellectumque habeat ad cognoscenda diuersa loca, & voluntatem, qua appetere poterant esse in illis, vel pro suo arbitratu, vel quia ad aliquem finem id interdum expediret, vel in commodum proprium, vel aliorum, vel in obsequium Dei, atque vt inferiora per superiora administrarent in hoc vniuerso iuxta ordinem dispositionemque diuinā sapientiae, sanè illis erat debita vis naturalis, qua prout placeret, seipsos possent in diuersa loca mouere.

His constitutis, fit secunda conclusio. Angelus moueri potest de loco ad locum successiue. Haec probatur, quia si sphaera ipsius sit vnus leuca, velique nulla interposita quiete transire ad locum distantem per quatuor leucas, eum (vt videbimus) transire non possit nisi per medium, nec possit esse simul in toto medio, eò quòd sit spatium maius maximo, in quo simul esse potest, vique successiue se applicabit medio & vltimo termino, deferendo per successiue quasdam partes spacij, & applicando se ad alias, quousque perueniat ad terminum vltimum, id quod est moueri successiue. Adde, quòd esto transire posset de extremo ad extremum, non per medium, posset nihilominus etiam transire, si veller, per medium, vt omnes concedunt, atque ad eò posset moueri successiue.

Tertia conclusio. Angelus potest transire de vna sphaera in aliam proximam in instanti per mutationem localem instantaneam: vt si sphaera, quam potest occupare, sit vnus leuca, poterit de vna leuca transire ad aliam immediatam in instanti, deserendo simul priorem totam, & sequē simul in posteriori tota locando. Probatur, quia in hoc nulla cernitur repugnantia. Obserua tamen mutationem tunc fieri per primum esse in termino ad quem, & primum non esse in termino à quo, esseque idem re cum existentia in termino ad quem, qua intrinsecè terminatur. Cum verò mutatio transitusve ille sit instantaneus, incipere non potest per vltimum sui non esse. Primum enim cum solum duret per instans, vnum tantum erit instans, in quo fit, quod proinde erit primum esse illius mutationis, implicat verò contradictionem dari etiam vltimum non esse eiusdem mutationis.

Angeli motum localem consequitur duratio temporis successiua, & spiritualis ac praedicamentum quantitatis portionis. Angeli vis qua se mouet est eius naturalis.

2. Conclusio. Angelus moueri potest de loco ad locum successiue.

3. Conclusio. Quo pacto Angelus transire possit de loco ad locum in instanti.

Thomae

D. Thomae

caetani

Motum Angeli operatio nem esse vitalem & quae cumque in partem fiat esse naturalem.

tionis, alioquin, vel vtrumque instans esset vnum & idem, & tunc in eodem instanti esset mutatio illa, cum sit primum esse illius, & non esset, cum sit vltimum non esse eiusdem, quod aperte implicat contradictionem: vel essent diuersa instantia, & tunc, vel inter illa mediaret tempus, vel non. Si das hoc secundum, instans erit immediatum instanti, quod nulla ratione esse potest. Si vero des primum, tunc vel tempus, quod mediaret, esset tempus, in quo ea mutatio existeret, vel in quo non existeret. Si in quo existeret, ergo instans datum non erat primum esse, quandoquidem prius fuisset in tempore illo intermedio, quod antecedit tale instans. Si in quo non existeret, ergo instans datum non erat vltimum non esse, quia post illud, adhuc non esset in tempore interiecto.

Cur corpus non possit eodem modo mutari.

Obserua etiam, non quemadmodum Angelus à loco diuisibili, in quo est, potest mutari in instanti in locum diuisibilem æqualem immediatum, sic etiam corpus posse in instanti mutari. Ratio est, quia cum substantia Angeli sit indiuisibilis, potest deferre in instanti locum, in quo est, & similiter potest in instanti se collocare in toto spacio diuisibili immediato, corpus verò, cum sit res diuisibilis & extensa habens partem extra partem, nec in instanti potest secundum se totum deferre totum locum, in quo est, nec subintrare in instanti totum æqualem locum immediatum, eò quod prius medietas prima mobilis transire debeat lineam primam loci immediati, quàm secunda medietas eam pertranseat. Quò fit, vt nullius corporis esse possit naturaliter mutatio à loco in locum instantanea, sed omnis necessitatio esse debeat verus motus continuus.

ARTICVLVS II.

Virum Angelus quando mouetur ab extremo in extremum transeat per medium.

ONVENIUNT omnes, Angelum posse, si velit, transire motu continuo ab extremo in extremum per medium. Inter terminum autem à quo, & terminum ad quem spacij, per quod mouetur mobile motu continuo, probat D. Thomas dari infinita loca intermedia, quod intelligendum est de locis communicantibus. Si enim mobile vnus palmi, occupans spacium æqualis quantitate, moueri debeat per digitum ultra tale spacium, prius prima superficies eius perueniat ad dimidium digiti, quàm ad finem, & tunc mobile erit in distincto loco ab eo, in quo antea erat: rursus prius perueniat ad dimidium dimidij remanentis, quàm ad finem, & tunc etiam erit in alio distincto loco, & ita in infinitum. Quò fit, vt inter quæcumque duo loca, semper medient infinita, in quibus prius est mobile, quod mouetur motu continuo, quàm perueniat ad vltimum terminum, ad quem eius motus. Hæc nota sunt ex libris Physicorum, & hic repetita, vt intelligatur, quæ D. Thomas docet in contextu huius articuli.

Qua ratione dicitur immutatione locali successiua infinita loca intermedia inter terminum à quo & ad quem.

Potissimum dubium in hoc articulo est, vtrum Angelus per suas vires naturales transire possit ab extremo in extremum non pertransito medio. Dixi, per suas vires naturales: quoniam dubitandum non est diuina potentia id fieri posse, quandoquidem Christus, quotidie perducit suum corpus ad hostias quæ consecrantur, efficitque illud ibi præfens non transeundo per medium, tametsi non deferat in caelo locum, in quo ante erat, quod est per acci-

dens, si autem diuina potentia id fit in corpore, maiori cum ratione fieri poterit in spiritu.

Diuus Thomas hoc loco, & cum eo multi alij affirmant Angelum suis viribus naturalibus transire posse ab extremo in extremum non transeundo per medium, vt à caelo in terram, quin pertranseat per loca intermedia. Ac sanè, si vera essent D. Thomæ sectatorumque illius fundamenta, quæ art. 1. questionis præcedentis explicauimus, ita proculdubio dicendum foret, fundamenta namque eorum hæc sunt, Angelum solum esse in loco per applicationem suæ virtutis ad locum. Illumque eo ipso, quod omnino subtrahat suum influxum ab omni loco (quod optime potest facere) nusquam esse, manerique indistantem negatiuè à quocumque loco. Præterea id esse satis, vt immediatè immediatione suppositi agat in quemcumque locum, eò quod inter eum, & quemcumque locum sit sufficiens ordo actiui ad passiuum, qui vnà cum indistantia negatiuè, sufficit vt immediatè immediatione suppositi agat, vbi libuerit, ac proinde sit in loco. Quæ fundamenta, si vera essent, notissimum esset Angelum existentem in caelo posse in quocumque instanti desinere esse in caelo per primum non esse, & esse simul in terra per primum sui esse in ea, non transeundo per medium. Etenim ex ipso quòd pro suo arbitratu subtraheret suum influxum à caelo, desineret existere in eo per primum non esse ibi, & cum eo ipso maneat indistantem negatiuè à terra, possitque immediatè agere in eam, poterit in illo eodem instanti in eam influere, non influendo in loca intermedia, atque adeò poterit in eodem instanti incipere esse in ea per primum sui esse, non transeundo per loca intermedia.

Confirmant hanc sententiam. Quoniam sicut anima nostra, quæ spiritualis est, potest cogitare nunc de vrbe Olyssipone, & immediatè de vrbe Roma, non cogitando prius de locis intermediis, sed transferendo immediatè cogitationem ab vrbe Olyssipone in urbem Romam: ita Angelus spiritualis poterit transferre immediatè suam substantiam ab vrbe Olyssipone in urbem Romam, non transferendo eam per loca intermedia.

Contraria tamen sententia est nobis amplectenda cum Alexandro Alesii p. 2. q. 3. memb. 2. D. Bonauentura in 1. dist. 37. par. 2. artic. 2. q. 2. Richardo ibid. artic. 3. q. 2. Scoto in 2. d. 2. q. vlt. Gabriele ibid. quaest. 3. Gregor. dist. 6. q. 3. Henrico quodlib. 1. q. 7. & cum plerisque aliis. Videlicet Angelum non posse transire ab vno loco in alium distantem nisi transeundo, collocandòque prius suam substantiam in locis intermediis, id quod sequitur aperte ex fundamentis, quæ ostendimus quaest. præcedente art. 1. longè diuersis ab iis, vnde D. Thomas sectatorisque illius suam eliciunt sententiam. Videlicet Angelum non esse in loco per applicationem suæ virtutis ad locum. Angelum item non posse existere nullibi, sed, si in rerum natura existat, necessitatio debere esse in aliqua parte spacij, quòd à centro vniuersi circumquaque in infinitum protenditur. Præterea indistantiam negatiuam ab aliquo loco non esse sufficientem conditionem, vt Angelus in illum agat immediatè immediatione suppositi, sed necessitatio ad id esse præsentiam, seu coniunctionem cum loco: quæ actionem natura saltem antecedit.

Quòd ex his fundamentis nostra sententia aperte sequatur, facile patet. Etenim si Angelus, dum in rerum natura existit, semper alicubi collocatam habet suam substantiam, sanè sicut non potest immediatè immediatione suppositi, transmittere suam actionem in locum distantem, vt quaest. 8. artic. 1. ostendi-